

Naturvernforbundet

Agder

Risør kommune

post@risør.kommune.no

16.09.2024

Innspill til Risør kommunes kommuneplan – arealdelen

Naturvernforbundet kjemper for å beskytte naturen. Vi engasjerer oss på vegne av naturen og våre over 2000 medlemmer i Agder, for å bl.a. skape regional og lokal grønn endring. Vi tar på oss oppgaven med å påpeke at kommuneplanarbeidet bør ha et klart uttrykt mål om å begrense lokalt naturtap.

Arealforvaltningen med bruk og omdisponering av landarealer er, sammen med klimaendringene, kjent som den største trusselen mot naturen og naturmangfoldet. Naturen bygges ned, den konverteres, den stykkes opp. Arealendringer og naturødeleggelser er et problem som må stanses fordi vi trenger naturmangfoldet og økosystemer som fungerer med alle artene som lever i dem.

Kommuner er tillagt arealforvaltningsansvaret gjennom plan- og bygningsloven. Det innebærer at kommunene selv, med politikere og administrasjon i spissen, kan avgjøre lokal arealdisponering. Det fastsettes gjennom kommuneplaner og i reguleringsplanarbeid.

Plan- og bygningsloven kan anses for å være landets viktigste miljølov fordi den omfatter bruk av ressurser og energi i tillegg til arealer når det utarbeides arealplaner. Kommunene kan i dag igangsette utviklings- og byggeprosjekter uten at de har tilstrekkelig kunnskap om naturens tåleevne. Kommunene trenger derfor et naturregnskap.

I kommuneplanen bør det innføres konkrete krav / målsetting om følgende forhold, som må utarbeides og legges til grunn for videre valg av løsninger:

Naturregnskap

Kommunene trenger et naturregnskap fordi hver kvadratmeter vi bygger ned eller endrer har en konsekvens: for artene, karbondioksidet naturen tar opp, regnvannet den absorberer, for pollinerende arter og for økosystem. Når utbyggerne eller kommunen slipper å legge alt dette inn i regnestykkene, mister vi natur og tjenestene den gir. I tillegg kan det følge en samfunnskonsekvens.

Naturvernforbundet i Agder vil derfor sterkt oppfordre kommunen til å ta inn i kommuneplanens arealdel et krav / en målsetting om å holde lokalt naturregnskap (også klimaregnskap). Dette både i arbeidet med kommuneplanen og for enkelte reguleringsplaner. Vi anser det for å være et viktig og sterkt bidrag i kampen for å beskytte og ta vare på naturen. Fordi vi trenger å bli ytterligere opplyst.

Naturregnskap må utarbeides og legges til grunn for videre valg av løsninger i arbeidet med kommuneplanen og for enkelte reguleringsplaner, eller før igangsetting av utviklings- og byggeprosjekter, hvis det innebærer tap av eller inngrep i natur. Dette for å gi kommunen bedre forståelse for og oversikt over konsekvensene av en eventuell nedbygging, og med målsetting om å

begrense og betraktelig redusere naturforbruket. Vi mener det er en stor mangel ved dagens praksis at en ikke aktivt bruker måleverktøy for å dokumenter nettopp dette allerede.

Naturregnskap skal utarbeides med registrering av naturverdier og biologisk mangfold, og undersøkelser av hvilke konsekvenser for arts mangfoldet tiltaket vil medføre. Dette fordi vi ser at naturverdier og det biologiske mangfoldet ofte er svært dårlig registrert og sjelden oppdatert. En konsekvens av dette kan bli at utbygging fører til tap og forringelse av viktig arts mangfold. Derfor er det viktig at det foreligger et oppdatert og tillitvekkende kunnskapsgrunnlag om naturverdier og biologisk mangfold og konsekvensene av en eventuell utbygging, også for arter som ikke måtte være sjeldne / på rødlista.. Dette bl.a. med bakgrunn i naturmangfoldloven § 8 og 9.

Naturregnskap bør utarbeides med en oversikt over samfunnsverdien naturen har og med målsetting om naturbalanse, som innebærer at det ved bruk av ny natur skal tilbakeføres og reetableres tilsvarende område som naturområde. Det kan vurderes miljøoppfølgingsplan for gjennomføring.

Klimaregnskap

Klimaregnskap må utarbeides og legges til grunn for videre valg av løsninger i arbeidet med kommuneplanen og for enkelte reguleringsplaner, eller før igangsetting av utviklings- og byggeprosjekter, hvis det innebærer klimagassavtrykk. Klimagassavtrykk skal brukes som parameter for valg av materialer og utførelse. Det skal tilstrebes å redusere tiltakenes klimagassavtrykk slik naturmangfoldlovens § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder forutsetter.

Arealnøytralitet som krav / målsetting

Arealnøytralitet som krav / målsetting, eller som prinsippgrunnlag for planarbeid, må legges til grunn for videre valg av løsninger i arbeidet med kommuneplanen og for enkelte reguleringsplaner, og i tillegg før igangsetting av utviklings- og byggeprosjekter, hvis det innebærer tap av eller inngrep i natur. Dette som satsningsområde for å stanse videre tap av naturmangfoldet. Det betyr at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer fremfor å bygge ned mer natur, for på den måten å stanse forbruket av naturarealer. Flere kommuner har tatt i bruk dette i plansammenheng allerede.

Kartlegging av behov for naturrestaurering

Kartlegging av behov for naturrestaurering må utarbeides og legges til grunn for videre valg av løsninger i arbeidet med kommuneplanen og for enkelte reguleringsplaner, eller før igangsetting av utviklings- og byggeprosjekter. Samtidig skal det legges til grunn at det beste alternativ til naturrestaurering er å unngå nedbygging.

Landskapshensyn

Naturvernforbundet registrerer at det ved utbygging i dag tillates store, svært iøynefallende naturinngrep, gjerne med flatsprengning av stort omfang. Vi anbefaler kommunen å tilstrebe en bevisst holdning til landskap / bebyggelse slik at masseuttak minimeres, og at bebyggelsen og opparbeidelse underordner seg landskapet slik at eksisterende landskapselementer som koller, søkk, trær m.m. søkes bevart. Gode omgivelser, som vi anser natur å være, bør tilstrebes. Vi tror det vil bidra til øket trivsel og mulighet for barns lek. Kort fortalt ønsker vi at ny bebyggelse skal plasseres og tilpasses eksisterende landskap i størst mulig grad slik at større terrenginngrep unngås.

Boligbygging

Nedbygging av natur med nye boliger bør unngås, og en strategi om fortetting av allerede bebygget areal bør prioriteres. Kommuneplanen må ha en bevisst holdning til hvordan dette potensialet kan utnyttes best mulig. F.eks. kan muligheter for ny bebyggelse plasseres i forhold til daglige funksjoner og transportsystem. Kommuner kan gjennom god planlegging av boområder bidra til å fremme inkludering, interaksjon og aktivitet. For å legge til rette for aktivitet og sosial interaksjon kan

områder for enkelt hagebruk vise seg å være et godt tiltak, mener vi å ha grunnlag for å si. Nærnatur er viktig. Det kan bidra til et vesentlig miljøelement i utbyggingsområdet i tillegg til potensiell matproduksjon. Vi viser også til at tilsvarende ideer griper stadig mer om seg ved by - og tettstedsutvikling: Urban Farming. Naturvernforbundet vil her også legge til at slike grønne produksjonsområder for grønnsaker, frukt, bær og blomster vil være av stor betydning for biologiske mangfold. I tillegg ser vi at dette som inkluderingstiltak også treffer mennesker som er nylig tilflyttet et nærområde. Kommunen bør tilrettelegge for at ulike folk fra ulike deler av verden med variert bakgrunn kan søke trygghet for sine liv, f.eks. gjennom natur. Natur gir mye glede. Nærnatur må derfor tillegges høy verdi i bomiljøer. I tillegg bør det for byggeprosjekter stilles krav om at det foreligger utredning om rutiner og alternativer for god håndtering av plastavfall fra byggeplasser.

Fritidsboligbygging

Norske kommuner har satt av areal tilsvarende 200.000 fotballbaner for å kunne bygge nye hytter. Det aller meste i sårbar natur, viser en kartlegging fra Norsk institutt for naturforskning. Utbyggingen med hytter i Agder har de seneste 25-30 årene vært svært omfattende. Å fortsette dette arealforbruket vil være å nyttiggjøre seg verdier som tilhører framtida. Å åpne for nye, store prosjekter til fritidsformål, vil være å gripe inn i den friheten vi må tilstå framtidas innbyggere og politikere å skulle ha. Både Grunnloven §112, og naturmangfoldloven §1, pålegger oss å levere fra oss naturen til framtidas generasjoner med tilsvarende kvaliteter til nytte og glede som de vi nyter.

«Det grønne skiftet» innebærer å rette blikket mot forbruk av natur, ressurser og energi og så gjøre valg som reduserer forbruket. Kommunene bør ta grep for forbruksreduksjon for å dempe det økologiske avtrykket. I den sammenheng peker bygging av fritidsboliger seg ut som et sekundærbehov. Naturvernforbundet vil be kommunen stoppe planer for nye områder til fritidsboligformål. I den anledning ber vi også kommunen sette lave arealgrenser / utnyttelse for fritidsboliger ved fortetting. På den måten kan kommunen bidra til å redusere arealbruk, energi og råstoffer, noe som kan anses som en konsekvens av «Det grønne skiftet» og Naturavtalen i Montreal.

Energi

Naturvernforbundet forventer at det ved etablering av ny bebyggelse tilstrebes en vesentlig egenproduksjon av strøm for derved å bidra til å dempe presset på natur for nye energianlegg i Norge. I arealplaner innarbeides bestemmelsene med krav om energiltak for oppvarming av bygg og vann. Det bør også utarbeides en plan for framtidsrettede energibruk for kommunen som helhet med mål om å dempe det totale strømforbruket i Norge gjennom lokalt å utnytte alternative energikilder som sol, flis, vann og geoenergi og å utnytte spillvarme. Risør kommune oppfordres til å nedfelle i sin kommuneplan et tydelig nei til vindkraftanlegg og solcelleanlegg i natur. Energianlegg må etableres på bygninger eller i regulerte, «grå» områder.

Næring

En «økonomisk vekstfilosofi» som baseres på nedbygging av natur for å oppnå befolkningsvekst og økt materielt overforbruk er ikke bærekraftig. Denne vekstfilosofien burde vært utdatert, men synes likevel å råde blant flere næringslivstopper og politikere i Agder. Hvis næringslivssatsing på sikt kan få betydning som klimatiltak i «det grønne skiftet» vil det i tilfelle kunne bifalles av Naturvernforbundet.

Turisme / friluftsliv

Merkede sommer- og vinterløyper er et godt tiltak for å få folk ut på tur, og å fremme allmenn helse og velferd. Av hensyn til naturmangfold og bærekraft bør slike løyper legges utenom områder der vi finner de mest sårbare artene og naturtypene. Stier som er mye brukt på barmark bør klopplugges for å hindre at terrenget blir trampet i stykker i våte partier. Dette på kommunens arealer på land, langs kyst og sjø.

Avslutningsvis oppfordres det til at det i alt planarbeid i kommunen må gjennomsyres at en skal ta vare på grønne arealer og naturmangfold, og unngå tiltak som i vesentlig grad øker utslipp av klimagasser. Vi minner om at kommunen har et overordna forvalteransvar overfor kommunens innbyggere i dag og de som i framtiden skal bo i Risør.

Med hilsen Peder Johan Pedersen, fylkesleder i Naturvernforbundet i Agder